NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII. V sredo 4. kimovca (septembra) 1850. *List 36.*

Od rije in snetja v žitu — inod spridene detelje in otave.

Novíce imajo na dve vprašanji naslednjiga dopísa „iz Moravške doline“ odgovoriti. Dopís se takole glasí:

Iz Moravške doline. Letašnja pomlad je pri nas dobro letnjo obetala, pa žalibog! de se je slabji, kakor smo se nadjali, obnesla. Deževnost in nevihte so nar bolj krive, de se nam je naše upanje poderlo. Beliga žita smo sicer dosti naželi, ali po primeri slame je le malo zèrnja. Zraven preobilne mokrote nam je rijà veliko škodovala. Kaj je nek vzrok te v naših krajih splošne nadloge, in ktero sredstvo bi utegnilo jo odverniti? Ljube Novíce, povejte če kaj véste! Krompír létas tudi pri nas gnije, in je večidel prav droben. Bojimo se, de bi ta koristni in dobrotni sadež pri nas popolnama ne poginil. — Kerme za živino smo obilno nakosili, pa senó po nizkih senožetih nam je voda večidel spridila. Detelja, posebno pa otava, je večidel takó škodljiva, de, če je živina le kolikej žrè, se začne sliniti ali clo kozlati po nji. Od kod neki to pride, in ali mar kakšin pripomoček zoper to véste, drage Novíce? Posebniga priporočevanja vredna je rudeča (ali kakor pri nas pravijo amerikanska) detelja, ktera se o s. Jakobu med ajdo seje in pomlad hitro zraste, ko še ni nikjer nič nakositi; kmetu pride prav na hvalo, ker je dobra za konjsko in govejo živino, pa tudi prešiči jo radi jedó, in jim dobro tekne. Ko je čas proso sejati, pa že vsa cvete, če jo je veliko, se za suho pokosí, de se lahko proso seje, ker na taki zemlji je veliko manj plevéla kakor na drugi in tudi prav lepo raste. Ajda in repa nam dozdej še dosti dobro kažete, de bi le vreme posihmal ugodno bilo. J. Lavrač.

Radi odgovorimo na ti vprašanji ter povémo, kar vémo. Začnemo

z rijó in snetljivcam v žitu.

Vzrokov, iz kterih ti dvé bolezni izvirate, ki ste si v bližni žlahti, je več — tedaj je treba, de od vsih govorimo, ker se po tem tudi pomočki ravnajo. Povedati pa moramo, de skorej zastran nobene rastljinske bolezni ni toliko različnih misel kakor ravno pri ti, in de nikjer ne svetjejo kmetovavci toliko pomočkov, kakor pri ti, ktero so menili o poslednjih časih z različnimi namakami sémena (Beitzen), nar gotovši pregnati. Pa skušnje učé, de še tako hvaljene namake niso veliko prida.

Kar vzroke imenovanih bolezin vtiče, so po mnogih skušnjah gotovo tile:

1) močirna zemlja, deževno vreme in močava; 2) premočno frišno gnojenje, posebno s konjskim gnojem; 3) nezrelo ali slabo spravljeno séme, de ni bilo dobro posušeno (prezgodna žetev da nezrelo zerno in tako séme napravi drugo léto rijò in snetje; kadar se semensko zerno v mokrim kraju hrani, mokroto na se potegne in spridi cimo ali kal, de zerno plesniti začnè; plesnivec pa obstojí iz samih grozno majčkinih gobic, ktere se vidijo le s povikšavnimi ogledali, in drugo léto osejano žito spridijo); 4) prepozna setev, po kteri žito naglo v klasje gré, pa močnih korenínic ne naredí; 5) nagle spremembe vremena.

Še več vzrokov dolžijo kmetovavci — pa gotovi so le ti, ki smo jih zdej imenovali.

Pomočki zoper rijò in snetljivca so po tem takim tile:

1) Zerno létas pridelano naj se nikdar ne seje, temuč séme naj bo saj eno léto staro (iz mladiga zernja, če je zemlja mokra, se naglo scimi peresce, koreninica pa zaostane — iz slabih koreninic pa tudi ni močnih bilk, ampak le bolj slabe in medle bilčice izrastejo, ktere so mnogim boleznim podveržene). Kmetje neke vasí so po snetljivcu veliko škodo več lét terpeli, dokler jim ni nek moder mož svetoval, leto stariga zernja sejati.

2) Séme naj bo popolnama zrelo, in ne na preveč gnojni zemlji pridelano.

3) Sémensko zernje naj se shrani na suhim kraju pa v neprevelicih kupih in večkrat naj se premeče.

4) Nikar naj se žitu preobilo ne gnojí, in če se že na ravno pognojeno njivo seje, naj bo gnoj saj do dobriga sognjit.

5) Na mokrih in vodenih njivah naj se globoko orje, bolj visoke brazde (ogoni) naj se napravijo; pod plug naj se nikar ne seje, temuč pod brano; ako se na tacih njivah pod plug seje, pade zerno preveč na močavo ter napravi rijò in snetljivec.

6) Če je kmetovavcu moč zemljo popraviti, naj se pretežka zemlja nameša z apnam, apnjenim laporjem ali soldanam, ali s kako drugo lahko pešeno zemljo.

To so gotovi pomočki, ki jih ima kmetovavec v rokah; zoper slabo vreme ne zamoremo nič. Vse namake, naj bojo s pepélam, vgašenim apnam i. t. d. ne pomagajo nič, ako se ne skerbi za zdravo zrelo séme, in se njive ne gleštajo prav. Če se pa rijà in snetljivec seje, se tudi ni čuditi, de se rijà in snetljivec žanjeta.

Od spridene detelje in otave.

Detelja in otava se spridite posebno po močirnim vremenu, če se ne spravite prav suhe domú. Taki začnete naglo vreti, gnjiti, splesniti. Plesniti začne včasih detelja, ki je preveč gosta in košata, o deževnim vremenu na spodnjim perjiču še dokler na njivi stojí, če zrak in sonce ne morata prav do nju.

Taka spridena kerma je mende živini posebno za-

*) Ta detelja (po nemško Incarnatklee) se večidel Laška detelja imenuje, zató ker jo na Laškim in v gorkih krajih Francoskiga nar bolj sejejo — in se le v gorki pešeni zemlji dobro obnaša. Vred.

volj plesnjivca škodljiva, ki želodec tako hudo prime, de jo iz sebe verže. Sreča je, de živina po nji scer kozlja, ker bi se druge bolezni vnele.

V mokrotnih létinah se tedaj večkrat od kozljanja sliši, in taka je bila tudi létas.

Tu ni druziga pomočka, kakor de se taka sirova spridena kerma živini ne dajè, in de se skerbí, de se do dobriga presuši in preverže, de morebiti nar bolj velo plesnjivo perjiče odpade. Poboljša se mokrotno spravljeno senó tudi s poštupanjem solí, česar smo v „Novicah“ že večkrat spomnili, in natanjko razložili, če je kdo v stanu, ta pomoček rabiti. —

Živini, ktera po taki kermi kozlja, naj se privoši, de kozlja, ker je to dobro za-njo. De si pa želodec poboljša, naj se ji da grenjke solí 4 lote, kalmeža 2 lota. To naj se v štupo naredí in na poliču vode živini noter vlíje.

Ipavska bórja.

(Okrajšani popis g. Matija Vertovca iz slov. beríla.)

Ipavsko dolíno so od nekdaj čislali raj krajnske dežele. De bi se pa nje prebivavci vživajoči take rajske sladnosti ne prevzeli in posvetne minljivosti se spomnili, jih borja večkrat hladí. Drugim krajem so visoke gore za herbtam zaželjena bramba pred hudim vetrenim mrazam; če se sever od zadej va-nje vpira in vbiva, se mora razleteti in v visočinah pozgubiti; zato preksončni podgorjani od njega malo vedó. Ipavska dolína pa nima od zadej visoke gore, ktera bi vetrove ustavljala in odganjala, temuč visok svet, bi rekel velike ravníne ali planjave, ktere, še ravno nekoliko gerbaste, vender ne morejo vetrov odganjati, marveč, ko čez nje pridejo, čez rob Juljskih gór, velikrat z nezapopadljivo težo in nedopovedljivo močjo v dolíno deró, in to je borja.

Sever pride od polnočniga zemeljniga tečaja; ko v Hamburgu zmerzlíno naznani, hití čez vse Nemško, zgrabi marsikteriga ponočniga pohajača za nos ali ušesa, zmala memo gredé mnogim devícam na šipe pomenjke njih nedolžnosti pa tudi minljivosti njih lepote, in se v 24 urah že oglasi v Ipavski dolini. Če najde tako hitro popotvaje za Ipavo na Gorenskim oblake, iz kterih znabiti tudi že deží ali sneží, jih z mrazam stisne, de težeji postanejo, in se, kot nar težeji oblaki hudih vremen — — čez Nanos, ali gorni rob v dolíno s strašnim šumenjem in bučenjem valijo, in scer v podobi vidniga morja, ktero žuga dolíno naglama zaliti. Ali s kakoršno koli hitrostjo in močjó se oblaki doli valé, se vender vsi pri neki piki ali čerti — kjer je zrak bolj gorak — proti raztopí, kakor de bi jih s škarjami pristrigel, in tako zginejo in nevidni postanejo. Taki oblaki so vidljive znamnja borje; Ipavci jim pravijo zástava, po bližnjih Beneških krajih in po Jadranskim morju se po zástavi — ki je peroki z gladkimi lasmí na čelu zlo podobna — spozná, kdaj de je borja v Ipavi in tedej tudi pri Terstu.

Iz zástave praší po celi dolíni pri nar jasnejim in čistejim vremenu tanjka rosica, kakšenkrat pa tudi bolj dežuje. Ko je pa hud mraz, leté iz nje po vsi dolíni golomraznice, tisti izlični in grozno drobni sneg, ki najde vsako nar manjši luknjico ali razico, po kterih pride med zimske okna na hranjene cvetlice in v mnoge izbe in spavnice. Če pa iz zastave bolj sneží, pometa borja po več krajih dolíne sneg do čistiga, ga spravlja v zatišje, napravlja iz njega velike zamete, kteri se na cestah ne dajo nikakor skidati, dokler borja terpí. Večkrat se po tem takim primeri, de pri tihim deževnim ali snežnim vremenu v Idrii, v Černim verhu, v Logacu in Planini, imajo Ipavci pri čisto jasnim nebu strašno borjo, v Gorici pa tisti tanjki in tihi nemški mraz, pred kterim je treba nos in ušesa zakrivati, de jih ne odgrizne. V tako bližnjih krajih, in ravno tisti dan tako razločne vremena! — Na gornih robéh se ta sapa takó lomi, de iz kraja tihiga morajo ljudjé večkrat po vsih štirih preplazati rob, pod kterim borja strašno bučí. De pa pridejo v dolíno dostikrat gologlavi, je lahko verjeti.

Kjer je koli svet takó sozidan, kot za Ipavo, je tudi, in mora biti borja domá. Takó se meče borja iz Obkinj v Terst, takó verší iz Kavkaskih planjav na černo morje, de na njim vsako léto po več bark pogine; tako borjo imajo pod Genovo pri Nici, ravno takó na Nósu dobriga upa, ki drè iz nekih takó imenovanih tablinih gor i. t. d.

(Dalje sledí.)

Popotovanje skozi podzemeljske jame in votline v Planini in na Krasu.

(Konec.)

Gosp. Dr. Vojgt priporočuje v imenovanih bukvicah, naj bi se podzemeljske jame na Krasu natanjko preiskale, de se zvé, kako so vstvarjene, kam peljejo, kakó in ktere podzemeljske vode po njih tekó i. t. d. Če ravno se železnica po njih ne bo peljati môgla, zna to preiskovanje vunder za marsikaj druziga dobro biti, posebno de se zvé podzemeljski tôk Ljubljanice in Reke. Iz tega znanja zna priti 1) de se bo zvedilo, kakó bi se Cerkniško in Ljubljansko močirje na suho djalo in veliko zemlje kmetijstvu pridobilo, ker je verjetno, de tudi Cerkniško močirje in jezero je s temi podzemeljskimi vodami v zvezi; 2) če se Reka spod zemlje vùn speljá in v Terst napotí, se bo Teržaško mesto s pitno vodo previdilo; 3) povodnji v Reški dolíni poleg št. Kocjana se bojo ubranile, ki pri hudim deževju tako nakipé, de iz reke 30 čevljev globoko jezero postane, in 4) bi se znali vodni mlini napraviti, kteri bi s pomočjo borje iz navertanih podzemeljskih jam vodo na dan spravljali, in takó Kras, kteri tolikšno pomanjkanje vode terpí, z vodo za pijačo in kmetijstvo previdevali.

Pred vsim pa je potreba natanjčniga preiskovanja podzemeljskih jam, ki jih je voda v več tavžent létih izvotlíla in v kterih še nikdar noben človek ni bil.

Kar je gosp. Dr. Voigt želel, se je zdaj zgodilo.

Iz Dunaja je prišel slavni naravoslovec gosp. Dr. Adolf Schmidl, te podzemeljske čuda preiskat in je 10. dan pret. mesca v Planini svoje imenitno delo pričel. Ces. kralj. deržavna družba za zemeljno preiskovanje ga podpíra v tem važnim naménu, posebno pa vodja je naprave žl. gosp. Haidinger. Po ti pripomoči je gosp. Dr. Schmidl dobil iz Idrije 2 rudokopa in pa ravno tako zvedeniga kakor serčniga rudarja g. Rudolfa. Gosp. Obreza mu je pridružil še eniga mlinskiga hlapca, Jurja Jovkota, praviga korenjaka, kteriga g. Dr. zavolj njegove serčnosti dosti prehvaliti ne more. Šli so še nekteri drugi iz Planine ž njim v jamo — pa kmalo so se jim začele hlače tresti, ter so se vernili.

Previden s pomočniki, z baklami in tako imenovanim bengališkim ognjem, s čolničem, plavico, z lestvicami, vervmí, in mnogim drugím orodjem preiskuje slavni Dr. Schmidl že podzemeljske votline, in je, kakor je Ljubljanskimu in Dunajskimu časniku 26. dan p. m. oznanil, že 2400 sežnjev (klafter) delječ prišel.

Silno težavno je scer to popotovanje, pri kterim se zdaj po vodi in jezerih vozijo, zdej čez pečíne plezajo — pa, kakor g. dohtar pravi, so neizrečeno veličanske. „Krajnska dežela — pravi on — je zares dežela zemeljskih čud.“ „Kdo ve v Evropi — pravi dohtar dalje — za podzemeljsko jamo (Grotte), ktera

je 2000 sežnjev dolga, nikjer nižji kakor 10, včasih pa še višji od 40 sežnjev? Danes smo se peljali 1000 sežnjev po vodi, ktera je bila povsod nar manj 10, sèm ter tjè pa tudi 50 sežnjev široka. Težko de bi se še kje drugod tako čudo našlo! Kje bomo vun prišli, ne vém, morebiti pri Magdalenini jami, morebiti pri Postojnski. In kakšne lepote kamnín se tù pod zemljo vidijo. Kako šumí in bobní včasih voda, ki z visociga slopa pada! Peró ni v stanu, vsiga tega popisati!"

Radovedni smo na daljno popotovanje in popís vsiga. — Naš gosp. Ferd. Šmidt, iskreni naravoslovec, ga je spremil 800 sežnjev delječ v novo znajdeno jamo, ki jo je g. dohtar Haidingerju na čast Haidingerjevo jamo kerstil. Tudi g. kaplan Urbas in g. bibliotekar Kastelic sta se podala k Šmideljnu v Planino v podzemeljsko jamo, precej delječ.

Izid tega preiskovanja bomo častitim bravcam že naznanili. Gosp. dohtar pravi, de je mogoče, stezo skozi in skozi po jami napraviti, po kteri bi zamogli popotniki ob času hude borje iz Planine do Postojne iti, če se bo namreč skazalo, de ste ti jami med seboj zedinjene. Zrak v jami je posebno dober in čist.

---

*Novičar iz slovenskih krajev.**)

Iz Dramiške dolíne na Štaj. V Šent Jurju pod Rifnikam je bila 25. p. m. volitev župana in podžupanov. Vse je šlo prav po lepim redu in po volji. Posebna hvala gre kantonskimi komisarju Vovku, ki je ljudstvo pri volitvi tako razumljivo podučil, de je vsak vse lahko zapopadel, ako ravno mu je poprej še clo neznano bilo. K žalosti se je pa v Dramni vse nasproti ravnalo; pri takih celo novih napravah bi bilo potreba prostimu ljudstvu vse od konca do kraja razjasniti;

»Kjer ni podučeno,
Tam tud ni prav storjeno.«

Toča nas je hudo namahala na sv. Lorenca dan; od Slovenjiga Gradca noter blizo Horvaške meje je hud oblak veliko kmetov v revšino pripravil. Vina bomo tukaj tako malo pridelali, de še stari možje ne vedó se tako žalostniga leta spomniti. Vse naše zaupanje je skoraj proč; samo eno nas še tolaži, namreč:

»Kjer je naj veči sila
Tam je roka božja naj bolj mila.« J. Sk.

Iz Celja. Okoli Celja in po deželi griža, vsakolétni gost po deželi, hudo razsaja; veliko ljudí je že po njej pomerlo, nezrelo sadje, prehlajenje in nespametno domače ozdravljanje je tega krivo. Prikazujejo se pa tudi sèm ter tjè znamnja, s kterimi znana indiška ptujka (kolera) prikoračiti ljubi. — Sadja je letas pri nas clo malo; mraz in gosence so ga pokončale. Pripeljali so scer iz Gorice in Vipave nekaj hrušk in na pol zreliga grojzdja, pa prodajajo ga tako drago, de se moramo to léto že odreči, tajistiga kaj pokusiti. — Veliko se govorí zdaj od nekiga grajšaka blizo Celja, ki je v Gradcu zapert. Očitna sodba, ki ima kmalo biti, bo razodela, kaj je nad tem.

Iz Gorenskiga.

Razglasite „Novíce", kako pridno se Kamnogoriška šola, nje neutrudljivi učenik Andrej Praprotnik in častiti katehet Anton Jerina, obnašajo, kako da si ta dva gospoda neprenehama od léta do léta večji zasluge za njo nabirata. 26. avgusta zjutraj je bilo koneclétno spraševanje v imenovani šoli. Popred je bila sv. maša, lepo péta. Po nji se je spraševanje pričelo. Kakó natanjko in serčno so gospodu učeniku keršanskiga nauka otroci odgovarjali in pričali, da jim beseda iz serca pride živa, občutena, ne le samo v glavo mertvo vtisnjena, ampak prihodnjimu življenju vedno zvesto vodilo! Potem so pridni šolarčki prebirali takó gladko in zapopadljivo, da jih je le veselje bilo poslušati, posebno pak ko so iz bukvic „miloserčnost do živali" trigovor tako pomenu primerno navglasovaje čitali, da se je bilo čuditi. Računili so tako prav in hitro, da je težko jim bilo slediti. Spise (pisma) vsake baže so vedili speljati takó urno in gotovo, da ni bilo narmanjši napčnosti zavjeti. En fantič je posebno narek (diktando) tak izverstno, brez pogreška in s tako gotovostjo pisal, da se sme posebno pohvaliti. Razlaganje slovnice je vsim tako gladko šlo, da se je njih premedenost vredno skazala. In tako vse, vse, kar je mogoče, da se otroci v enim, v dveh k večimu v treh létih naučiti zamorejo, pri drugih mnogih opravilih, ki jih jim starši še doma pogosto naložujejo.

Kaj pak čem od izverstnih nabranih lepopisnih poskušinj reči, kaj od raznopisnih, kaj od računskih, kaj od narečnih? Vse je hvalevredno, njih zapopadek, kakor izpeljava; pervi otroke o Bogu, o blaženstvu, o slavjanstvu, o pridnosti podučiva, drugi kaže njih marljivost. Neizrečeno veselje mi je v sercu igralo, viditi otročiče jasniga obraza, žarečih očí in prebrisane glave; njih marljivost me je do solz giníla. Tu pridite sèm sovražniki šole in slovenščine s svojim ugovoram, da je otrokam ostudna in nekoristna, da jim je prijetnejši in koristnejši nemščina. Razkadilo se bode krivično vaše govorjenje kot megla o soncu, — o djanski koristi, ki se bode kmalo v zvišani omiki iz slovenskiga poduka pokazala. Sladak mora vonder biti spominj gospodu učeniku, de je blagostojnosti in izobraženja tolikanj otročičev temelj postavil!

Ko je bilo vse spraševanje redno dokončano, so gospod katehet naj pridniši učence in učenke očitno in sicer iz prav lično natisnjenih pervjoh brali. Perve slovenske so, in s stroški gospoda učenika natisnjene. Razvidi se iz njih, da je šola preteklo léto štela 160 učencov in učenk, kterih 69 na nedeljsko šolo spada; razvidi se tudi, da je že mladinska bravnica vstanovljena, ktero 106 mladih bravcov in bravk obiskuje in si v nji lepe nauke pridobuje. — Na zadnje je stopil en fanteč iz srede in je v kratkim prav milim govoru v iménu vsih drugih hvalo in sladki občut izrekel, da si je toljkanj lepih vednosti pridobil; obljubil je, da hoče po njih prihodnjič živeti, in tak trud gospodov učenikov poverníti. Pričakovali smo zdaj hvalivniga odgovora in spodbade od predstojnih gospodov poslušavcov, ali ni ga hotlo biti — naj ga pa očitna hvala nadomesti! — To je napredovanje Kamnogoriške šole, ki še ne obstojí čez pet lét. Zaslugo naj veči ima po raznih sostavkih v „Vedežu" dobro znani gospod učenik. Bog ga še dolgo tej šoli obderži, da se prav krepko vstanovi proti nemilim zaveranju šolskiga poduka. Privošili bi mu le boljši prihodke trudu in zaslugi primerne. Naj Vam, — častitljivi gospod! sladka vest in rodoljubje do mile matere Slovenije in do njeniga naroda vaše delo slajša, da bi lep izgled vsim učenikam z veseljem ostali! — —.—

Novičar iz Ljubljane.

V Ljubljani gresta že dva imeníka nasvetovanih mož, ki naj bi za mestni odbor volili, od rok do rok, in še več jih imamo morebiti pričakovati. Sploh se kaže, de Ljubljančanje pri teh volitvah ne bojo rok križem deržali — in to je prav, ker je ta volitev dovelj imenitna. Pa okolj pošiljanje tacih brez občniga posvetovanja napravljenih imenikov, na kterim je

---

*) Spet moramo častite g. dopisnike prositi, de nam za zlo ne vzamejo, de smo mógli zavolj pomanjkanja prostora njih dopise nekoliko okrajšati. Sila kola lomi. Zahvalimo se tukaj g. dopisnikam očitno in serčno za prijazno podpiranje »Novíc« z mnogimi dopisi; pa le eno prosimo: naj bojo oznanjene prigodbe kolikor je moč kratko popisane, de ena predolga ne ovira več druzih. Dobro in kratko! prosijo Novíce, ki bi rade v vsakim listu svojim bravcam veliko povedale. Vred.

po 30 in še po več mož nasvetovanih, bo volitev mende bolj raztréslo kakor zedinilo; treba bi bilo, de bi se volivci vsaciga volitniga reda kjer koli zbrali, se zastran izvolivnih mož posvetovali in po tem posvetu še le imeník deseterih mož sostavili, ki se po tem ponudi volivcam tistiga reda, za kteriga so si tisti možje le nasvetovani, pa ne — kakor nevedneži v vstavnih napravah mislijo — posiljeni. Vsak ima pravíco volíti, kteriga koli hoče; pa vsak ni v stanu presoditi lastnosti odbornika, zató je prav in treba, de se ta reč poprej prevdari; takó ravnajo povsod, kjer koli zapopadejo vstavne naprave in postave, ki so zlo razločne od poprejšnjih šeg, — ali žalibog! de je pri nas še veliko tacih ljudí, ki nobeniga zapopadka od vstavniga ravnanja nimajo, in ki vsaciga, ki se vstave derží, že v koš republikanov veržejo, in ki se njih zastarane kite ne derží, sovražijo in natolcujejo!! Vsaka nova reč potrebuje zares dolgo dolgo časa, preden jo ljudjé zapopadejo — to nam spričuje očevidno tudi od miliga cesarja podeljena vstavna svoboda. — Z veseljem zvémo, de v Kamniškim kantonu je bilo do 30. p. m. že 67 županij vstanovljenih, in de v Krajnskim kantonu so že vse dogotovljene, in, kakor slišimo, prav dobro. — V saboto je bilo letašnje šolsko léto v podkovijski in živinozdravniški šoli dokončano. Učenci so z lepim govoram, ki ga je učenec Amon, Štajarc, v iménu svojih součencov govoril, od svojih učenikov slovo vzeli. Drugi dan so dobili šolske spričevanja in se veči del na svoj dom podali, kjer bojo svojim sosedam dobra pomoč. Drugo pot bomo naznanili iména in napredek teh učencov, pa tudi njih odhodni govor. — V Ljubljanskim nemškim časniku je dalo začasno vodstvo gimnazijalnih šol na znanje, de 20. in 21. dan t. m. se imajo vsi učenci oglasiti, ki bojo prihodnje šolsko léto v Ljubljani v gimnazijalno šolo hodili; 21. dan t. m. je slovesna sv. maša za poklic sv. duha na pomoč prihodnjiga šolskiga léta. Létas je tedaj velikih šolskih praznikov pred konec kakor druge léta. — Častiti g. kaplan Puher nam je poslal iz Bleda od njega iznajdeni svitlopis (podobo presv. cesarja in šole in farovža Blejskiga), de ga bomo v Angležko razstavo poslali. Z veseljem smo ga sprejeli in ga bomo po naročílu odrajtali. „Naj gré ta svitlopís umetnost Slovencov med Angleže oznanit — bomo vidili, kaj bojo tam od te znajdbe djali.“ — G. generalvikari Knobleher popotuje z g. profesorjem Metelkotam zdej po Dolenskim, — njegove iz Afrike prinešene rečí se pa radovedno ogledujejo v Ljubljanski duhovšnici. Po tem bo prišel mende tudi na Gorensko. — V pondeljk zjutraj sta šla skoz Ljubljano Cesarjeva brata Ferdinand in Dragotin v Terst, od kodar se bosta v Atene in Smirno podala.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar so prišli 29. dan p. m. iz Išeljskih toplíc spet v Šönbrun domú. V Išeljskih toplicah Jih je obiskal pervi Rusovski minister grof Neselrode, kamor se je, berž ko je to zvedel, tudi naš pervi minister knez Švarcenberg podal. Pomenki so bili gotovo važni. — Iz ogerskih denarnih kovačnic so unidan pripeljali na Dunaj 14,000 cekinov in 540,000 dvajsetic. — Sliši se, de mladi sin nadvojvoda Janeza, grof Meran, še le 12 lét star, bo stopil v vojaško službo. — Nadvojvoda Janez pridejo kmalo iz toplíc domú, in bojo deloma v Gradcu, deloma v svojim gradu na deželi stanovali. — Armada, ki na Českih mejah stojí, se bo neki 9. dan tega mesca v ležišu poleg Bilina vkup zbrala. — Pravijo, de vsi cesarski regimentje bojo imeli prihodnjič na okrajkih (Aufschlägen) edíno barvo in bojo enako napravljeni. — Kér je goveja kuga po Ogerskim zlo razširjena, je ministerstvo zapovedalo, de goveda po nobeni drugi poti ne smejo na Dunaj priti, kakor po železnici. Spet se je poterdila stara skušnja, de po Rusih pride vselej goveja kuga v naše dežele, ki je že tavžent in tavžent govéd pomoríla. Zdej hvalijo na Ogerskim spet solno kislino (Salzsäure), de je gotovo zdravílo zoper to strašno bolezin, če se je 3krat na dan po 2 lota na vodi dajè — pa to je že večkrat poskušen, pa malo potorjen pomoček. — Ker ravno od zdravil govorímo, povémo, de je nek francoski misijonar v Ameriki neko zeliše znajdel, od kteriga se pripoveduje, de gotovo zoper kolero pomaga — pa takim zdravilnim znajdbam ni veliko verjeti. — Od znajdb ravno govorivši povémo, de je nek Angležnik (marelo) znajdel, ki je takó pripraven, de se zna v žep (aržet) utakniti; znajdnik jo bo v Londonsko obertnijsko razstavo poslal. — Rusovsko vladarstvo je poslalo Avstrijanskim rokodelcam, ključarjem, mizarjem, čevljarjem in rokodelcam vsake baže povabílo, de naj grejo na južno Rusko, kjer 500 tacih rokodelcov potrebnjejo. Kdor gré, se mu popotnína poverne in dobí še 15 gold. poverh. Iz Prage se jih neki več pripravlja, na Rusovsko se preseliti. — V Pragi je bila volitev mestnih županijskih odbornikov 29. dan p. m. Malokje so se tako možko poganjali za volitev mestniga odbora. Več dni poprej, piše „Union“, je bilo celo mesto v živih pomenkih zastran te važne volitve; volitve so bile v lepim redu dokončane. — Kakor se sliši, so na Ogerskim zasledili od Košuta skrito Ogersko krono v Liptavi, — V Peštu je spet tako nemirno, de so celo vsi shodi prepovedani. — Med Danci in Holsteinci bo kmalo konec vojske, ker je vladarstvo Angležko, Francosko, Rusovsko in Švedsko v edinstvu z našo vlado sklenilo, de naj se oblast Danskiga kralja obderží, zaveze Holsteina pa z nemškim tudi ne razderó. — Poprejšnji kralj Francoski Louis Filip je umerl v Klermontu na Angležkim. — Predsednik Francoske republike Napoljon je prišel po svojim popotavanju po deželi spet domú v Pariz, pa — kakor časniki govoré — nič kaj vesel, zató ker je večidel vidil, de Francosko ljudstvo ni ž njim edinih misel.

Radovoljin preklic v očitno zahvalo.

Ne prisiljen, ampak z veseljem prekličem besede, ki sim jih v Novicah (list 33.) izrekel, de tukaj v samotah se moramo dobrot Ljubljanske miloserčnosti anati. Ni res! Žlahtna miloserčnost Ljubljančanov ni omejena. Kjer je potreba, tamkej pristopi. Zakaj komej se je od naših čveterčik po „Novícah“ razglasilo, že sim prejel po visoko častitimu gosp. grofu Blagaju od nekiga gospoda in gospodične iz Ljubljane 7 gold., in po častiti vradníi gosp. Kleinmajerjeviga časopisa 5 gold. in obilno oblačilca, s kterimi blagodari sim starše čveterčk tako razveselil, de so le s solznimi očmí ponavljali besede: „Bog jim poverni vsim žlahtnim dobrotnikam!“ Dve sestrici ste šle čez dva, tretja pa čez 8 dni pred božje obličje. Četerta pa (pervorojena) obljubi s svojim čverstim životkam daljši življenje, ki bo zdaj blagodare miloserčnih gospá in gospodov po svojih treh rajncih sestricah dobila in tudi rabila.

Černoverški.

Prošnja.

Pomagajte ubogim Barovničanam, ki so 25. vel. travna pogoreli in vse svoje premošenje zgubili, — zdej jih pa še, brez postrešja griža tare.

Današnjimu listu je pridjan 28. dokladni list in konec razlage srenjske postave.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*